

ТЮБЕШИУЛЕ

Казбек Коков Терк муниципал районну жокълазганды

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коков Терк муниципал районну атын башлаганды. Республиканы таматасы энчи аскер операция бардырылган тийреде къуллук этген жашларыбызга ырызлыгын билдиргенди, эмда битеу районда жашагъанлагъа да – жигитлеге себеплик этгенлери ючюн.

«Биринчилени санында мында жашагъанла болгъандыла. Росгардияны къауумунда алчы позициялагъа чыкгъан эм Ата журтубузу къорулагъан мобилизация этилген бизни уланларыбыз.

Ала жаланда Къабарты-Малкъардан жашлары аскерни кёлтергенден сора да, битеу къыралны да ёкмендендиргенди. Алай уланы ёсдюрген ата-аналагъа ыспас этеме», – дегенди Казбек Коков, аскер бёлёмленни таматалары Къабарты-Малкъардан батырлары кишиликлерине бийик багъа бергенлери беллей.

Тюбешинуо чегинде 2022 жылны эсеплери чыгарылгъандыла эм кел-

лик кезиге борчла салынгандыла. «Миллет проектле жаны бла иш толтурулгъанды, алай биз алгъа итинирге тийишлиз, Терк районда жашагъанлары сурамларын жашагъа кийирге, ала кёлтерген социал къурулуш, жашау журт-коммунал молк жаны бла жумушлары тамамларгъа да», – деп чертгенди Казбек Коков.

Терк муниципал району жер-жерли администрациясыны таматасы **Мусаев Дадов** 2022 жылны эсеплерини юсюнден айтханды. Миллет проектлени хайырындан социал бёлёмно махемелер. Тёрт ясли группа ачылгъанды, тёрт мектепте, битеу школ спортзаллагъа ремонт этилгенди, 16 школда «Точка роста»

арала ишлеп тебирегенди. Дейкесе эм Огары Акъбаша маданият юйле жангырылгъандыла, дагъда Терекде искусстволаны сабий школлары.

Тозурагъан жашау журтланы фондун азайтуу программалгъа кёре 2020-2022 жыллада 15 тозурагъан юйде жашагъанла кёлорюлгенди. Терекде суу ызыланы тапландыруу жумушла тындырылдыла. муниципал ырызгыга сегиз тийреде 16 километр суу баргъан жангы ыз тартылгъанды. Юч жылгъа 10 жамауат эм 20 арбаз тийре тапландырылгъанды, жолланы 48 километрге ремонт этилгенди, 18 километре жарыкълыкъ беруу иглендирилгенди. Быйыл Арик элге элтен жол, Терекде эм

ториягъа тынгылы ремонт этилликди, дагъда Жангы-Хамиде элде ол тошоуге къауау деп хайранынугъа берилликди. Сегиз школну ремонту белгиленди – аладан ючюсю Терекде, бирсилери Тереккесе, Урожайное, Тебен Курп, Огары Акъбаш, Хамиде элденде. Жамауат эм арбаз тийрелени тапландыруу, кёл фатарлы койлени ремонт эту андан ары бардырылгъанды.

Тюбешинуо чегинде жашау-журт коммунал, журтланы суу бла жалчытуу, маданият махемелени жангыртуу, эл молкно айнытуу жаны бла соруулагъа къаралгъанды. Казбек Коков Дейкесе элде жангы амбулаторияны къурулушун, Тебен Курда мектепни тынгылы

Плановкеске орамла норматив халгъа келтирилликди.

2023 жылда Терекде 800 жери болгъан школ ишлендирилди, Тереккеске маданият юйге, ЦРБ-ны сабий поликлиникасына, Урожайное амбула-

ремонту болгалгъа салынгъан замандан алгъарыгъа кёлорюрча онглары тинтирге буюргъанды. Жуукъ заманда толтурулукъ жол ишлени плангана Тебен Курп элде школгъа элтен кёлорю жангыртуу да къошулукъду.

«Прохладный, аны жамауаты да республиканы айныууна дайым уллу къошумчулукъ этедиле»

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Прохладный сахар округну башчылары эмда жамауаты бла тюбешгенди. Бек алгъа ол прохладнагъа энчи аскер операциягъа къатышханлагъа болушукъ этгенлери ючюн ырызлыгын билдиргенди.

Ала аскерчиле биринчилени санында себеплик этип башлагъанларын эмда болушукъну дайым тапдырып тургъанларын айырып айтханды. Республиканы Башчысы Прохладныи жамауатыны СВО-гъа къатышхан жигитлеге Махтаулукъну аллеясын къурауну юсюнден башламчылыгын къабыл кёргенди, аны бла байламлы республикалы проект жарашдырыла тургъанн да кезилгенди.

Тюбешинуо кезинде районну социал-экономика айныууну эсеплери чыгарылгъандыла, миллет проектлени, федерал, регион эмда муниципал программаланы жашауда бардырууну планы да сюсюлгенди. «Прохладный, анда жашагъанла да Къабарты-Малкъар Республиканы тарых жолунда аны социал эмда экономика айныууна дайым уллу къошумчулукъ этип келдиле», – деп чертгенди Казбек Коков.

Прохладный сахар округну администрациясыны башчысы **Вячеслав Архангельский** жыйылгъанлары 2022 жылны эсеплери бла шагърей этгенди. Ол билдиргенди, «Къабарты-Малкъар Республикада биллериуно аныну айныуу» къырал программалгъа кёре 42-чи номерли мектепте ремонт этилени бошалгъанды, 6-чы номерли мектепте уа ол бара турды. «Билим беруу» миллет проектте тийишлиликде уа 785 охуу жери болукъ мектеп эмда А. С. Пушкини атын журюрген 8-чи номерли мектепни орунуна уа 500 жери болукъ мектеп сокланды. «Спорт – жашауну мардасы» федерал проектни себеплиги бла спорт-

саулыкъландыруу мекамны тёрт оюн майдан хайранынугъа берилгенди. Районда ЖКХ жаны бла да уллу турленуле этилгенди: суу ыргызыла алышындырыладыла, кир-кипчик атарча контейнерлеге къошулгъанды, юйлеге хакъсы газ тарты барды.

«Къоркъусуз эмда тынгылы жолла» миллет проектте кёре да кёл иш тындырылгъанды. Юч жылны ичинде жолланы 16 километри мардагъа кел-

лишдирилгенди, тогуз километре чыраклыкъ чыгыла салынгандыла. Прохладный-Эльхотово регионла арала жол иглендирилгенди. А.Голово орам жангыртылгъанды. Быйыл Свобода (4,2 км) орамгъа ремонт этерге белгиленди.

2023 жылда эки школну къурулушлары битеркиди, 102-чи номерли мектепни бла 6-чы номерли гимназияны охуу мекамларына тынгылы ремонт

этилликди. Биринчи медицина болушукъ берген бёлёмно жангыртууну программасына кёре уа район поликлиника тапландырылгъанды эмда тийишли оборудование бла жалчытылгъанды. Дагъда ара суу ызыны, кёл фатарлы жети журтну жангыртгъа, жамауат тийреленди экисин эмда тёрт арбазны айбатландырыгъа керек болукъду.

Казбек Коков жыйылгъанлагъа Прохладныиде промышленность предпритиялары жангыртуу ишлетиу жаны бла къаалпы мадарла этилгенлерин билдиргенди эмда жамауат транспорт бла байламлы соруугъа да жууап бергенди. «Аны саулай республикада да айнытууну программасы жарашдырылгъанды, ары Прохладный да киреди. Бу бёлёмно ишени адамлагъа тап болура къурау ючюн жангы транспорт бла оборудование да алабыз», – дегенди.

Тюбешинде билем берюде бла саулыкъ сакълауда ишленгенли хакъларын андан ары кёлорю барыууну, айлыкны тевлеуно амалын иглендириуну, специалистлени кёленириуну юсюнден да сёлешингенди. Жангы жаш тёлю ара къалаида орнатылгъандыны юсюнден да оюмла айтылгъандыны. Казбек Коков саргъынлыгъан мекамлагъа ремонт этерге онг болгъаныны бла къалгъаныны юсюнден билдирге буюргъанды.

КЪМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службасы.

Аскер

Жигит жашха – махтау, ата-анасына – ыспас сёлзе

Энчи аскер операцияны кезинде этген кишилиги, жигитлиги эмда батырлыгы ючюн РФ-ни Президенти Владимир Путинни Указы бла озгъан жылны 23 ноябринде бизни жёрлешибиз сержант Каркаланы Исмаиловны жашы Аслан Суворовну майдалы бла саулагъаннанды.

Баугентчи жаш бу кондеде Россейни 121-чи полкунда къуллукъ этеди. Аны аскер башчылары эмда биргесине къуллукъ этгенле ата-анасына ырызлыкъларын билдирип жазгъангъанды. «Аскер борчубузу сержант Каркаланы Аслан бла бирге тамамлагъаныбыз бизни насыбылгъа. Жашауна къоркъу тошгенине да къарамай, ол, бийик усталыгы болгъанын, антына, халкыны ахшы тереленине кертичели къалгъанын кёлорюзгенди», – деп жазылды ала миген письмода.

Карка улу «Нальчик-20» бёлёмде къуллукъ эте тургъанлай

кетгенди энчи аскер операция бла байламлы борчун толтурургъа. Ол Чечен Республикада бардырылган аскер операциягъа, грузин-абхаз къыуагъа да къатышжанды. Россей Федерацияны ол замандагы Президенти Дмитрий Медведевни бюсюрчу къагытына да тийишли болгъанды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Эп мюлк

Таукел атламла

Бахсан районда кёлжылыкъ битимле 4 354 гектар жерни алдыла. Аланы ити кесети тирлик береди. Былтыр ол 1 614 минг тоннагъа жетгенди. Тенгешлирин айтханда, бурунгку жылны кёрюмдосюнден 154 процент аслам болгъанды, деп билдиргенди районну администрациясындан.

Ахыр эки жылны ичинде, терк айныгъан алама терелени энита да 327 гектарда орнатхандыла. Ала бла терегенде, анга 1,7 миллиард сом инвестицияла этилгенди. «Быллай иш бла кюрешне предпритиялары Быйылгъа да умуглары кёлорю энита да 390 гектарда терек бахчала къураулыкъдыла. Бахчачылыкны айныи баргъаны уруну рынокта да себеплик этеди. Нек дегенде, тирлик жыйуу кезиу башланса, ишлеге эки минден артык адам къатышады», – дегенди районну администрациясыны башчысы Артур Балкисов.

Татлы нартоух

Татлы нартоухна жарашдырылган консерваланы чыгаруу Къабарты-Малкъарда иги да кёлбегенди, дейдиле

республиканы Эп мюлк министерствосунда. Бурунгку жыл бла тенгешдиргенде, ол ки керге асламды, кеси да 45 миллион (условный) банкадан артыкъ болгъанды.

Ол санда нартоух 13 процентин алады. Былтыр эчине аны 1,7 минг гектарда ёсдюргенди, аны аллында жегенден эсе бешден бирине кёлбегенди. Татлы нартоухно къанжал орунлада чыгарыдыла. Аланы ары-бери ташуу жегилди, хайырлануучула да ол тюрлюсун бегирек жаратадыла. Бу продукцияны кёл регионлагъа жибереди.

Ёсюм эсленеди

Быйыл январда, озгъан жылны ал айы бла тенгешдиргенде, Къабарты-Малкъарда малчылыкъ продукцияны чыгаруу кёлбегенди. Мюлкленни бар тюрлюлерине да (сау аурулукъда) 6,9 минг тонна тууар эмда тауукъ эт жаращыргъандыла. Бу кёрюмдө 12,9 процент къошханды. Дагъда 28,7 минг тонна сөт (+2,4%) саулугъанды эмда 9,3 проценте аслам журмурта жыйылгъанды.

УЛПАШАЛНЫ Мурат
жазылгъанды.

Жазыпыу-2023

Газетни алтыр амат барды

Хурметли жамауат!

Сиз бир торлю сылтаула бла «Заманны» алмалы тура эсегиз, аны алпы башларгъа онг барды. Почтагъа барып, жазылууну жыйырма бешинчи мартагъа берип жарашдырыгъа, аны тилибизде чыкгъан газетни биринчи апрелден окуп башларгъа боллукъсуз. Изданиябызга интернетде бу адрес бла жазылыгъа боллукъду: <https://podpiska.pochta.ru/press/>

Юч айгъа жазылууну багъасы 400 сом 86 капекди.

БИЗНИ ИНДЕКСИВИЗ – П 5393

Экономика

Байламлыкъла кючленедиле

Россейни бла Арменияны регионла аралы проектлени себеплик этген ишчи къаууму кенеш бу жол онлайн-халда этгенди.

2 бет

Специалист бла ушакъ

Онкоурологлары регионну биригуиюно башчысы, Перинатал араны ЭКО бёлёмною уролог-андрологу, «Сина» эм «Валио Вита» медицина клиникалары онкоурологу Улпашалны Азамат бизни республикадан тышында да белгили специалистди. Биз аны бла атаклыкъ бла байламлы соруулары ислеринден ушакъ этгенбиз.

«Саулукъгъа уллу кёллю болургъа жарамайды»

3 бет

Маданият

Адабият чыгъармала, жылы эсгерюле

Бу кондеде Нальчикки Куулилланы Къайсын атлы орамындагъа Кавказ жазычулары Къабарты-Малкъардагы бёлёмлерини жыйылыулары болгъанды.

4 бет

Кенгеш

Жангы жорукъла бла болжалла

КЪМР-ни жарыкландыруу эмда илму министри Анзор Езаев Нальчикни 23-чо номерли мектебинде усталаны советини жыйылууна кыатышанды. Анда сөз «РФ-де билим берүүнү ошондон-Федерал законга кыаллай төрлөнүе киририлгенлерни юсюнден барганды. Аланы араларында битеу кыралда билим берүүнү

битеу мектептери 1 сентабрден башлап көчөрдиле. Анга кере, билими эселтери четвертьелени ахырларында чыгарылкыдыла. Оккуу жын 20-чы майга дери барлыкды, алай бла ол отуз төрт окуу ыйык боллукчу, биринчи класслада уа – отуз юч. Биринчи эмда экинчи четвертьелени араларында школула

министерствосу 2022 жылны 21 сентабринде чыгарылган 88-чи номерли буйругу бла кыабил этгенди.

Сабилени школга алуу жорукъла да төрлөнгөндиле. Энди ага ана март айны биринчи кюннде окуна. РФ-ни кырал жумушла тындыруу жаны бла бир порталыны юсю бла заявление жазарга боллукчула. Биринчи класска алуу а 1 апрелден көч кыалмай башланды. Мектептеде биринчи класска хазырлау иш, сөз ючюн, бу жыйылуу барган окуу юйде февраль айны биринчи шабат кюннде башланганды эмда эки айны ичинде бардырылды.

Кыошак билим берүүнү программасына да тюзөтүлө кирилгендиле, ол санда саныларында кыялары болган сабилени юйрету-окутууга да. Алайлааны юйрету эмда окутуу программа бла биринчи мектебиз 2011 жылдан бери ишлейди. Биоглокке мында алай секек ючөн сабий окутуу. 2016 жылдан бери уа акъалларындан көчмөк сабиле бла ишленуу программасы да жашауда бардырылды, деп бошаганды сезон директору окутуу иш жаны бла орунбарсы. Жыйылууда усталаны ишле-

рине багъа беруу да жангыча кыраллыкыны юсюндөн да айтылганды. Мектепни директору Сабанчалыны Залина уа учуреденде ишленгенени иш хакълары кылай төрлөнгенини юсюндөн билдири этгенди. Мектепте иш хакъны орталык өлчөми озган окууу жылдан эсе 23 мингден 26 мингге дери өсгенди. Бийик квалификация категориялары болган педагоганы иш хакълары жыйрма тогуз мингге, биринчи категориялыгыны 28 мингге жеткенди.

Тобешиюну кезиунде иш хакъны төлеуде кемчиликлени юсюндөн да айтылганды. Сөз ючюн, методика биригүүге башчылык эттени ючюн эки процент төлеу ол бек азды, алыкша иш стажы болмагъан шпциалистге ахши ишленгени ючюн кыошак ахча төлөнмейди, башланган класслада усталаны хакълары да алашалай кыалды.

Жыйылууда дагыда тогузунчу эмда онбиринчи классаны окуучуларга кырал экзамениге хазырлау юйрөнүү бла мектепни биригит, бир бирни аныглап, бир бирге билеклик этип ишлеуерин кырауну юсюндөн да сөз барганды.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

Жыйылуу

бирча амалын кырауну юсюндөн Федерал программа баш магъананы тутайды.

Ол төрлөнүлө юслеринден билдириуу бла мектепни директору окутуу жаны бла орунбарсы Ольга Канунникова сөзлегенди. Ол айтканга кере, бийыл жангы амалга республиканы

солурукчула – тогуз кюнню. Биринчи классны окуучуларына да алай бир солгу кюн берилликди. Оккуу жыл башалгандан сора, жай каникуланы кезию сегиз ыйкыдан аз болмазга керекдиле. Оккуу киталаны кыайсыла эмда кыаллай боллуклары Россей Федерацияны Жарыкландыруу

Къудуретибизни кеп тюрлюлюгю сакъланырча

«Жаш төлөню эсин тийилмеген табигъатны ариулугъуна бла кеп тюрлюлюгюне буургу» деген чакырыуу бла республиканы Жамауат палатасыны келечиси Галина Кырова Кыбаргы-Малкяр Кырал агар университетде экология сагъат бардыргъанды.

ООН-ну Генеральный Ассамблеясы 2013 жылны декабринде 3 марта Тийилмеген табигъатны кюнн белгилеге оную этгенди. Ол жаш төлөню табигъатны сакъланды биригени, бу жаны бла тири ишлеп башларга тийишлисини белгисиди. Университетде тобешиюну да мураты студентге жер башында жок болууга кыоркуну чыккан битимлени бла жаныуарланы кыоруулануу магъанасын эсгертю, бракончерство өсөп барганыны проблемасына, терк байлыкъланыр ючюн аман ниетли адамла жыл сайын асман жаныуарны кыыргъанларына эс бурдуруу эди.

жаны бла комиссиясыны келечиси «Экология – жашау» жамауат кымылдануу башчысы Галина Кырова, сезон башлай, инсансы жашауу табигъат байлыкъланы

хайырлануу бла кысыка байламлы болганын белгилегенди. – Көбюсюнде уа ол къудуретге, жаныуарланы кеп тюрлюлерине улпу хача жетдиреди. ООН-ну

эселлерине кере, фаунаны бла флораны бир миллиондан аслам төрлөсү жок болууга кыоркуну чыккан кыаумдадыла, арт 10 жылда жангызда жаныуарланы 500-ден кеп төрлөсү өлтүрүлгөндиле. Аланы аз кесеге зоопарккада жашайдыла, кеплер уа музейде зоология бла ботаника экспонатла кыалгъандыла, – дегенди ол. Алай бла тийилмеген табигъатны битедудияны кюню саулайда жамауатка төвөргө къудуретни жаралгъаныча кыоргуу, анга сакъ болууга керекликсине тошондорген байрамды. Жыйылууда айтылганыча, жер башыны кеп тюрлюлюгөн сакъланды кыоруулар ючюн, башка-башка усталыкыны келечилери биригирге керекдиле, деп билдиреди Жамауат палатаны пресс-службасындан.

КУЛЧАЛАНЫ Зульфия.

Кырулуш

Ичер суу жетиширча

Бийыл Тырнауузуда «Развитие СКУФ» кырал программга кере, кир сууну тазаларна улпу коч бла ишленген жангы сооруженияны кырулушу башлангырыкды.

Шендю шахарда 22 мингден аслам адам жашайды. Жыл сайын аланы санына кышуула барганыны себепли инфра-структураны да игилендирге керекди. Ол санда кир сууну тазаларна системага тынгыла ремонт жаланда 1970 жылда этилгенди. Бусагъатда уа ол борчун тынгыла толтурууча тоюлдо. Аны ючюн бу жаны бла ишпи узакгыча созарга жарамагъанды. Жангы оборудууаны хайыры бла сооруну иги да таза этрге боллукчу. Бу кондеде объектни кырулушун бардыры-

лыкъ подяра организацияны сайларна конкурс өтдюрорге хазырлануу барады. Биогонню излемлеге келишген комплекс алгындан иги да кичю боллукчу эм бир сут-

кагы он минг кубометр сууну тазаларыкды. Алай былай проектни бардырырга иги кесек заман керек боллукчу. Планага кере, аны 2027 жылны ахырына бошар мурат барды.

Сынамларын кетюредиле

«Росети Северный Кавказ» бириуу бийыл «Кабалкэчнерго» бөлмюню ишчилерини усталыкъларын өсдюрорге 11,8 миллион сом бөллюкю. Аны хайыры бла сагъанылган кезиуде курсланы 1 750 адам өткенди, негд кадрланы 90 процентди.

Энергетикле сынамларын биогонню билим беруу-методика эм молю-техника амалла бла жалчытылган бил-лими беруу учуреденияда өсдюрюкюле. Анга кере бийыл биригуюн оную этген

билдиргенди «Кабалкэчнерго» биригуюн таматасы Муртаз Каров.

Эсге сала айтсакъ, бийыл биринчи кварталда 540 энергетик, ол санда электромон-тёрла, машинисте, электротехникле, производсто бөлмю-нени таматалары квалификацияларын өсдюрорге онг тапхандыла. Аны чеклеринде аслам сз кыоркунузуслукнуу жалчытууга эм биринчи болушукъ тапдыра билиуге берилгенди.

Бизни корр.

Экономика

Байламлыкъла кючленедиле

Россейни бла Арменияны регионла аралы про-ектлерине себеплик этген ишчи кыаууну кенгешти бу жол онлайн халда өткенди. Бизни кыралны жанындан анга РФ-ни экономиканы айнытуу министри орунбарсы Дмитрий Волвач, Армениядан анга – тийреге оную этиу эмда инфраструктура министр экинчиси Ваце Тертерян, дагыда регион власть оргналы эмда биригуюн келечилери да кыатышандыла. Кыбаргы-Малкярдан уа ушакъ-га уа экономиканы айнытуу министр Рахайланы Борис эмда министрствону регионни маркетинг эмда тыш байламлыкъла департаментни башчысы Севиль Богачка кыошугъандыла.

«Битеуроссей жамауат» битеуроссей регион бөлмюу кыралган эди. Аны келечилери Кыбаргы-Малкярда жумушлары тири кыатышдыла, башка миллет биригуюн бла кыыйматлы байламлыкъла жюрютедиле. Арменияны илму оргнациялары бла да иш ити барады. «Эки регионну да онлары кепдуюле, Кыбаргы-Малкярны промышлен-

Рахайланы Борис армяны партнёра бла бирге бардырылыкъ инвестициялы проектлени юслеринден хабарлагъанды. Дагыда курорт эмда туризм-рекреация комплекскеде бирге ишлеуерни респуб-ликада промышленност эмда эл молку предпритияланы продукцияларын ол кыралга жибериюну юсюндөн шагъырейлендиргенди.

Борис Магомедович билдиргенди, бытыр Кыбаргы-Малкяр Армения Республика бла бардырган сатыу-алуу эки кереге көбейгенди. Ол ал тергеулеге кере информация, кеси да бурунгу жыл бла тенгештиргенди. Ол башка кырал ташыйды-талай улпу предпритие, ол санда «Терекалмъ», «Навказабеле», «ЖАКО», «Калкисладост», «Велес-Арго» кеп жыллыны ичинде Армения бла байламлыкъла жюрютедиле.

Сегиз жыл мындан алгъа бизни республикада «Россеини армяныларыны эмда оборудууде, сора алагы керекле, кыруулуш материалла, инструментле, аппаратла ташыйдыла. Кыбаргы-Малкярдан талай улпу предпритие, ол санда «Терекалмъ», «Навказабеле», «ЖАКО», «Калкисладост», «Велес-Арго» кеп жыллыны ичинде Армения бла байламлыкъла жюрютедиле.

эмда аграр предпритиялары Армения бла байламлыкъла ишлерге хазырдыла: ары продукцияларын жибереге, аладан сырьё эмда материалла алырты да. Ол кырал бла сатыу-алуу – экономика байламлыкъланы кочлендирге сейрибиз улпууду, – деп тергетди Рахайланы Борис.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Партия жумушла

Депутатла халны тинтгенлей турадыла

Регонда ыйкыкны чекеринде РФ-ни Кырал Думасыны депутаты Виктор Родина КыМР-ни Жарыкландыруу эм илму министрствосуноуу келечилери бла маскылауулыкъны синдириуюн мадарларын сюзгенди. Сөз «Билим беруу» миллет про-ектеде бытыр тамамлауула белгиленген жумушларны эмда бийыл школаны тынгылы жангыртуу програманы юслеринден да барганды. Аны юсюндөн бизге «Единая Россияны» КыМР-де регион бөлмюню пресс-службасындан билдиргенди.

эки школда технопаркла кыурагъа белгиленди. Аладан бири Прохладный шахарны 6-чы номерли школуде боллукчу. Шендю мекям тынгылы жан-

программага жаланда 6-чы школ тошгенди. Ол а усталла, ата-анала, окуучу-чала, шахарчыла да анга жууалны кезден кыарлап, тапландыруу жумушла

жырыла турады. Депутат, жетине барып, кыруулуш ишле кылай баргъандала син сюзгенди. Аны районну администрациясыны таматасыны орунбарсы Максим Ломов бла подяра оргнацияланы келечилери ашыргыргенди. – Магъа жамауатдан жангыртуу жумушлары юслеринден таргышуула, башламчылыкъла бериледи. Прохладныйде уа федерал

заманында бошларына кыайгыргъанлары ючюн болганды, – деп белгилегенди Виктория Родина эмда кыруулуш кылай барганды шахарны власть оргналары, прокуратура, ата-аналаны комитети контрольда тутханларын чертгенди.

Басмагъа ТИКАЛАНЫ Оатима хазырлагъанды.

Жопочулукъ

Табигъатыбызны, адамларыбызны да бек жаратхандыла

Херсон областыдан келген жюзге жуукъ адам Нальчикни санаторийлеринде турадыла. Аланы асламысы сабилери бла келгенди.

Кеп болмай кыонкъланы Минги тауну тийресине этпгенди. Эм алгъа херсончула канат жол бла «Мир» станцияга дери кетюрюлгөндиле, фестивалга хазырланган художниклени кырдан ишленген скульптураларына кырагъандыла, Нарзанна талада да гара суула ичгенди. Аланы көбюсю таулада биринчи кере болгъанларын буйкуругъандыла, тамаша табигъатыбызны, адамларыбызны да бек жаратхандыла да билдиргенди.

Гидле Дарья Фролова бла Максим Пущарек Кыбаргы-Малкярда жашаган миллетлени тарыхлары эм адет-төрелери бла шагъырейлендиргенди. Сейр халыкъларыны энчилигини юсюндөн халыкъларыбызны, ол санда улпу-гиче да ырызы болууча кылай солурга жарарыгъны айтхандыла.

– Ачыкк жюрюкли, хар шартха сз бира билген адамлагъа сыйоп хабар бардыра-са. Биз республиканы ариу табигъатын, бай маданиятын, адамланы жашау боулушун эм башка заттаны да толу кыр-позторге корешибиз. Ол себеден ала экинчи кере да республикага кыайтырга сюериклерине бек ышанама, – дегенди гидленде бири.

– Туугъан жерлеринден кычарга тошгенлеге бусагъатда тын тоюлдою, аны себепли бир конде окуна кыайты-ларын унуттурууча этрге илгелгизбиз. Аны бла бирге, проектни бардырырга болушан бизнесменге да эни ырыз-зылыгыбызны билдиребиз, – деп кыош-хандыла КыМР-ни Курорт эмда туризм министрствосунда.

Хазырланыу

Эсепле жууукъ кезиуде чыгарыллыкъдыла

Бу кондеде тийишли ведомстволаны бла службаланы регионда ыркы келген эм от тошген кезиуде хазырлыкълары не халда болгъанларын тинтгенди.

Россейни Кыоркунузуслукъ Советини буйрукълары бла РФ-ни МЧС-ини КыМР-де Баш управлениасыны ишчи кыауулары от тошгенде башка заттаны да толу кыр-позторге корешибиз. Ол себеден ала экинчи кере да республикага кыайтырга сюериклерине бек ышанама, – дегенди гидленде бири.

да 13 муниципал кыруулуш улада хал тинтилгенди. Аны кезиунде халкыгъа билдириу этиу системалагъа аслам сз бөлмюнгенди. Инженер эм эчки техника да кыаллай болгъанларын да көргенди. Андан тышында да юч уллу гидротехника ызыны ыркылары өтдюрорге ха-

зырлыкъларын да тинтгенди. Бийыл бу жаны бла эки улпу иш белгиленинди. Ала Май районда Деменчук деген эм Нартанда Нальчик черкелени жагъаларын кочууу бла байламдыла. Битеу да эки муниципалитетте да эки километрден артыкк жерде бегитиу ишле бардырыллыкъдыла. Бу жумуш КыМР-ни Табигъат байлыкълар эм экология министрствосуноуу боюнанды.

Болумгъа даым кез-кыулакъ болуу мурат бла тинтиу ишлерге энтта да ведомство аралы сегиз ишчи кыаууну кыошаргъа белгилениди. – Битеу ишле бошлагъандан сора, КыМР-ни ыркы келген эм от тошген кыоркунуу кезиуде хазырлыкъланы акты жарашдырыллыкъны, – деп билдиргенди МЧС-ни КыМР-де Баш управленийсыны пресс-секретары Кантемир Беров.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Маданият

Бу кюнледе Нальчикни Къуылганы Къыйсын атлы орамдагы библиотекада Кавказ жазыучулары Къабарты-Малкъардагы бөлмолерини жылылы уюлганды. Ал малкъар халкын зор бла кёюрюлгенине аталганды.

Адабият чыгъармала, унутулмазлык шартла

Жыйылынуу ишин жазыучу Османланы Хыйса бардыганды. Он ал сезон айтхандан сора, адабият чыгъармалары, таматалардан ашитген эсгерилеге кыйганды.

Шебзухова «Къарт къара-миллерини халары» деген назмуун окуганды. Аны жигити, ата-бабаларыны жерине кыйганды, босагъа ташын улпа этенин айткан тизгиндени эшиткенде, кёллени кёлери толганды. Лариса Курман халкына дагыда малкъар библиотеканы юсюнден кеп аруу

артистерине атагъан на-миллерин да окуганды. Османланы Хыйса да жыйылынуудан бу тушуну та-магъа жазылган «Къыу-деген халары бла шагъыр-деген Анда Къазастанда бир кыйын жерден къычп, район арагъа барырга умут эткен эки къызчыкны юсе-ринден айтылды. Алагъа

бёрле чабып, ала кылай къутулгандары суратланды. Болталаны Юрусан эм башкала да кёчгюнчолук-но юсюнден эшитгенле-рин айтханды. Мухамед Огузовну сёзю Къизими аты бла башланганды. Ол, акылманны бир къауум номуун окуп, кеси анга атаганы да къатпал, Къизиме жетген башла назму-чу болмаз дуняда деген оюмун белгилегенди.

Амир Маков, малкъар халкны юсюнде этилген терликини, аны ызындан келген сынаулары бир къауумун санап, былай ар-къылык бир миллетте да жетмеси, бек улпу тер иш эди саулп бир миллетти тамыра бла къобарып, баш-ха жерге элпип атханлары, дегенди.

Бу темагъа жораланган чыгъармаларын Тенгиз бла Фатима Маржохова, Марианна Маргушева, Сарбашлан Аноор, Гуртуланы Аслан, Байтурунванлы Исмайыл, башха авторлары да окугъандыла. Жыйылыгъанла алагъа кёлери толуп, сагъшылы болуп тынгылагъанды.

Кеп затны эсте тошор-орендиш ол кюн жазыучула тобушилеринде. Жыйылы аруу, шухукъ халда барганды. Алгъыш тиле-кери уа барны да бир болганды. Бир миллет да сынамасын малкъар халкъ сынагъанча соргонно деп.

Клубну членлери ары кирликени юсеринден айтылганын тынгылап, алты адамны жазыучулары Кавказ клубна алгъанды. Ол санда Моллаланы Заретаны Улбашланы Келетни, Аслан Кумаховун, Аслан Шериевни, Лариса Шебзухованы, Мухамед Огузовну да.

Ызы бла эр кийиле тиш-руулары 18 мартны байрамы бла алгъыштагъандыла. Саулагъандыла. Клубну таматары уа, Османланы Хыйса, айгъа атап, алгъыш айтханды: Жыйылыгъанлагъа бек улпу саугъа уа Телпеланы Джамилат этгенди – ол Шах-мырзаланы Саид, жагъан «Малкъар таула» деген назмугъа жыр тагъып, аны айтханды.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Бушуу

Аны жарыккъ сыфаты эсибизде къаллыкды

Бу кюнледе Къабарты-Малкъарда халкъгъа билим бёрюну сыйлы ишчиси, отличниги, 1979 жылдан 1988 жылгъа дери республиканы жарыклан-дыруу министри болуп тур-гъан Телпеланы Салихни жашы Магомед дунисын алышканды.

Ол 1938 жылда Кенделенде тууганды. Сайбилги уа Къыргызстанда этгенди. 1956 жылда анда школну башап, бийик билим алырга Нальчикке келгенди. Университетни тарых-филология факультетине кирип, аны тауусханды.

Бир кесекден аны Бедикде шолгъа директор этгенди. Анда ишлей тургъанлай, 1963 жылда КПСС-ни Элбурсу райо-нуун биринчи секретары Гумар Кужош жашы кесе-инесе аппаратха алып, анга пропаганда бла агитация бёлмеге таматалыкъ эрге-ге шашанганды. Билими, къурауучу хуни да бол-гъан тири жашны тамата-ла терк эслегенди. Не торлю жаны бла да алгъа элтгенди. Телпе улу ол жылдада Ростовда партия школну бошагъанды

бурулу, школа ол жаны бла жангы жорукла бла ишлеп башлагъандыла. 1988 жылда Жарык-ландыруу министерство келтерип, аны орунун Би-лим бериу эмда илму ми-нистерство къуралгъанда, Магомед анда таматаны биринчи орунбасары болуп тогуз жыл ишлегенди. Сол-ругъа кеткенде уа, КъМР-ни Жамзат палатасында Старейшиналаны советни-не коргогенди. Аны жашуу сынауун эсте алып, бир къолауу таманы санатор школгъа тамата этип да тургъандыла.

Магомед «За освоение целинных земель», «За доблестный труд» деген майдалла, КъМАССР-ни Баш Советини эм КъМР-ни Правительствоуну махтау къагъытлары бла сау-лагъанганды. Эки бере Баш Советни депутаттыла айыр-ланды.

Ол арабыздан кеткенине улуу бушу этип, юйорно, жууушларына, акчулары-на ала бла бире жарык-кы анбызын билдирбиз. Телпеланы Магомедни жарык сыфаты эсибизден бир заманда да кетерик тойюду.

Эллиери, жолдашлары, шухлары.

Къайгырыу

Кёз къарамларын тиги жаньина торлендире

Къабарты-Малкъар къыр-рал бийик тау заповедник къыш кезиуде учмай къал-гъан чыгъыкыла ан болмаз эм юшоме ююнчон улпу иш бардырады. Жаз башында къайтала да жунуузаларына аспам эс бурданы. Аны бла байламлы кеп болмай республиканы къырал мил-лет библиотекасы бла бирге «Къанаттыланы агыгъ-э-ала бизин шухларыбызды-ла эм болушукчуларбызды-ла» деген чакъыруу бла экология-жарыкландыруу акция бардырганды.

«Къанаттыланы юсе-ринден алгъа танып билимлерин ачыкълагъандыла. Къабарты-Малкъар къырал бийик тау заповедникни экология-жарыкландыруу бёлмеюню келечилери «Россеюни энци саклан-ган жерлерини къанатлы-лар» деген ат бла сурат кёрмочу бардыргандыла. Жаш адамла анга болмагъ-ана улпу эс бурганды. Энци саклангъан жерни иши, энчилиги бла да сый-кюп шагъырленгенди. Жыйылында Орнитолог-но кюнне да эс бурганды. Анга заповедникде улпу борч салынганы, керек жер-де ол къанатлыгъа болу-шук талдырганын, аны болупларын игилendirуе улпу кыйын салганын да айтхандыла. Шухчулары бир къаууму бу устаныкъгъа бюсюрегелерин, тайбигъ-

атны айнытуда къошум-чудиле эм иги билгенле» деген эришуге къатыш-хандыла, чыпчыкылары жырлагъанлариндан, тор-сюлеринден бирсилерден алгъа танып билимлерин ачыкълагъандыла. Къабарты-Малкъар къырал бийик тау заповедникни экология-жарыкландыруу бёлмеюню келечилери былай магъаналы ишин бардыр-гъанлары ююнчон запоед-никде ишленгенге жорек ыразлыкларын билдирген-ди. Аны хайыры бла жаш адамла эб тайбигъыбын, жанууларны, къанаттыла-ны эм къурт-къумурсханы окуяна аярга юйренген-лерин, алай эсе уа, аруу кыпылыкны, экология жаны бла да билими болуп есе-риклерин тергтенди.

ТОГЪУЗАЛАНЫ Лейла, Къабарты-Малкъар къырал бийик тау заповедникни таматасыны орунбасары.

Жетишим

Барысын да озганды

Боксдан Ленинград къушоудан эркин этилген кюннге жораланган эриш-уу – Санкт-Петербургну биринчилиги – этгенди. Аны шахарны Физкуль-тура эм спорт комитети

гъа дери ауурлукъда эри-ше, 15-16 жыллыклары араларында алтын май-далны къытып, биринчи болганды. Ахыр кере Гулий улу Станислав Изаову бла

кыураганды. Анга 100-ден артыкъ спортчу къа-ла барганды. Жый санлары 13-18-ге жетген жашла бла къызла устандык-ларын кёргозтгенди. Алары араларында Санкт-Петербургда Олимпиада резервни школуна жюрю-ген Гулийланы Къуанч да барды. Ол 50 килограмм-

тойюшюрге тошгенди. Ол таулу жашдан босою-мо бла бийик эм бекем эди. Алай Къуанч, хорламны жибермегзе корешип, кеси ауурлугунда бек кючлю болганын кёр-гозтгенди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Чарш

Хорлам бла кыйтханды

Озган йыгъыкда Къарачай-Черкесде Халкъла аралы клас-сы жокей Капупу-ланы Мырзабекни саугъасына чарш бардырганды.

Огъары Марда бла Гум Башы ауушда эт-ген эришуге къатыш-ханлары араларын-да жетишими бол-гъанлары кюмудна Тебен Чегем элдун Хитийланы Дагъи да бар эди. Дуай деген атында ол 33 кюмюрт узакълыкъла, баш-халагъа ал бермей, биринчи болганды. Хорлагъанлары саулагъа Мырзабек Аллазович кеси да къатышханды. Чегемли

жаш сыйлы кубок, грамота эм аха сагъа ула бел-гиленди. КЪСБИМЛАНЫ Аминат.

Тегерек стол

Магъаналы соруулары сюзерикдиле

Тамбла Нальчикде КъМР-ни Уруну эм соци-ал къоруулу министр-ствосунда 15 сагъат 30 минута психикалары-да энчиликлери болгъан адамлагъа болушук-гъа деп жарашдырла-рына реабилитация про-граммаланы «Башхала» деген VIII фестивалина хазырлануу гъа жорал-нынган «Тегерек стол» бардырыллыкды. Аны ишине КъМР-ни Саулукъ сакълау, Уруну эм соци-ал къоруулу министр-стволарыны келечилери, ведомстволаны бойсун-арыла болгъанларын тинтирдиле.

Быллай «Тегерек сто-ла» Шимал Кавказын битеу регионларнда этрилгенди. Психика са-луу къоруулагъанла-ны союзуна (Москва э) келечилери алада фести-вальгъа хазырлануу но-сонини айтхандыла. Кенгешлеге чакъыр-гъанла бла бирге ала республикада психика арууладан къыйна-гъаланы реабилитация-лар бардырыча къал-лай онгла болгъанларын тинтирдиле.

байламлы коммерциялы болмаган организация-лары келечилери къаты-шырылдыла. «Тегерек сто-ла» Шимал Кавказын битеу регионларнда этрилгенди. Психика са-луу къоруулагъанла-ны союзуна (Москва э) келечилери алада фести-вальгъа хазырлануу но-сонини айтхандыла. Кенгешлеге чакъыр-гъанла бла бирге ала республикада психика арууладан къыйна-гъаланы реабилитация-лар бардырыча къал-лай онгла болгъанларын тинтирдиле.

Билгилерле

Хакъ да теленеди, солургъа да онг бериледи

Россеини ФСБ-сыны КъМР-де Управле-ниясы инсанлы контракт бла къулукъ этерге алады. Чекчи бёлмеюде аскерчи къулукълагъа РФ-ни 18 жылдан тамата инсанлы ишленеди. Ала аскерде къулукъ этуге салынган ишлемлеге келиш-ширге керекди. Он санда орта битеулю (11 класс) билим беруден аз болмагъа тыишледи, солугъуну, профессионал эм ишчи хунирине, кечине да кызылгъа Дагъа аскерде чакъыруу бла къулукъ этмеген жаш адамла да алындады, алыны орталык профессионал билимлери бар-оме. Аны юсюнден бизге РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Чекчи управленийыны пресс-службасындан билдиргенди.

Аскерчи бёлмеюде къулукъла, чин-га, ишлеген кезуге кере хакъ тохташ-дырылды. Хар жыл солургъа онг да бериледи – 30 кюнден 60 кюнге дери, ол да ишлеген замонге кере санады.

Чекчи органлада къулукъ этгенлеге борлу халда къырал страховане тох-ташдырылды, саулуларына хакъсыз богадыла, санаторийлеге льготала бериледи. Ведомствоу солугу юйлеге бар-ыргъа да болушук. Аскерчиле жашуу журт бла жалчыту инотека системгъа къатышыргъа эркиндиле.

Иш изленгенле

Нальчикде орналган тигиу цехге чын-ды кумачдан кийимле тигичиу бла тех-нолог керек болуп турдыла. Бери ишге

Контраст бла чекчи органлада къулукъ этерге сойегне РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Чекчи управленийына билдирге болу-шукду: Нальчик шахар, Къабарты орам, 192-чи мекам, кадрлары бёл-мею. Соруулары болгъанла бла телефон номерле сөлешсинле: 8 (8662) 48-18-28; 8 (8662) 48-18-47; 8 (8662) 48-18-42.

Кандидат битеу ишлемлеге келишгени тохтатылды, ол аскерчи къулукъ-логъа ишге алынчыды. ТОКЪЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

УФСБ

Ахчаны урлар умуту юзюлгенди

Экономика аманыкълагъа къажуа мадарланы толтургъан кезиуде РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управленийыны къулукчулары, Ич ишле министрствону келечилери бла бирге эр молкден бирини башчысыны бузукъчу ишин тохтатханды. Ол кеп санда бюджет ахчаны урларгъа умут этгенине ишекли барды, деп билдиргенди бизге УФСБ-ны пресс-службасындан. Тохташдырылганыча, ол КъМР-ни Ич молк министрствосун малярация системаны жангыртыланы юсюнден жалган документлени бергенди. Алай бла ала къорандары ююнчон 39,6 миллион сом телерге керек эди. Эл молкны башчысы РФ-ни УК-сыны 30-чу статьясыны 3-чю кесегине эмда

159-чу статьясыны 4-чю кесегине кер-е тереленгенди. Законлагъа кер-е, былай аманыкъ этгени эркинлиги 10 жылгъа дери сыйырылгырга болушук.

Хыйлалыгы – бир тутум

РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управленийы-ны къулукчулары «Уютный дом» обществону башчысыны бузукъчу ишин тохтатханды. УФСБ-ны пресс-службасындан бизге билдиргенлерича, ол къулугъун хайырла-ны, организационны 47 ишчисини билимини ёсдоргени ююнчон субсидия алгырга умут этгенди, аны ююнчон жалган къагъытла хазырлаганды. Черек районну сюдоу аны РФ-ни УК-сыны 159-чу статьясыны 4-чю кесегине бузукъ-чук этгенин тохташдырып, эркинлиги 3 жылгъа сыйырылгырга деген онуну чыгъар-ганды – тутмакъда тутмай.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: БЫРАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Publication details including contact information for the editor (Баши редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хаасан), phone numbers, and address information for the newspaper's office and printing plant.